

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 25 Juni.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets memorial n:o 13, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 10 och 14 punkterna af utskottets betänkande n:o 5, angående vissa delar af tullbevillningen.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 18 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

Ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

1 punkten.

Herr Lithander: Innan den första punkten i lagutskottets nu föredragna utlåtande afgöres, ber jag få yttra några ord om den förevarande frågan i dess helhet. På goda grunder tror jag mig kunna säga, att man i allmänhet med glädje emotser en sådan förändring i 1864 års näringsförordning, att den ambulatoriska eller så kallade gårdfarihandeln derigenom kunde hållas inom behöriga gränser och icke längre finge bedrifvas skattefritt. Men jag vet också, att de finnas, hvilka anse, att en ändring af förordningen i denna rigtning skulle åstadkomma en rubbning i näringsfrihetens princip och sålunda vara ett oberättigadt hämmande af en, som de tycka, loflig näring. För att skingra den villfarelse, som ligger i en dylik uppfattning, vill jag, utan att likväl åter upprepa de många skäl, som redan blifvit framlagda för behovet af en sådan ändring, i största korthet angifva, hvad man egentligen afser med den beärdade lagförändringen.

Man afser först och främst att förekomma, det denna art af handel skall kunna bedrifvas skattefritt, under det att all annan handelsverksamhet vederbörligen beskattas. Dernäst önskar man åstadkomma kontroll derå, att icke andra än välfrejdade och välkända svenska medborgare må bedrifva gårdfarihandel, hvarigenom skydd mot dålig behandling möjligen skulle kunna påräknas, äfven-

Ändrade be-
stämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.

(Forts.)

som de missbruk och oegentligheter, hvaröfver man hittills haft att beklaga sig, skulle förminska eller upphöra. Slutligen önskar man, att författningen, i hvad den berör den ambulatoriska handeln, må skärpas och klargöras, enär erfarenheten visat, att författningen i sitt nuvarande skick och slappt tillämpad, såsom den verkligen varit, utgjort en lockelse för en mängd utländska schackrare att inkomma här i landet, der de nästan utan all kontroll eller beskattning kunnat bedrifva handel af ganska tvetydig beskaffenhet. Man åstundar således icke, såsom herrarne behagade finna, att åstadkomma en rubbning i näringsfrihetens princip, utan endast att återföra näringsfriheten från de afvägar, på hvilka den råkat in, och att sedan hålla den inom behöriga gränser.

Det ärende, som nu föreligger till Riksdagens pröfning, kan med skäl sägas hafva varit föremål för en mycket grundlig behandling, enär lagutskottet under förledet är deröfver afgifvit ett utförligt betänkande, och Riksdagens båda kamrar diskuterat frågan på ett ganska uttömmande sätt, hvarefter Kongl. Maj:t infordrat utlåtanden från samtliga sina befallningshafvande i hela riket äfvensom från kommerskollegium och flera andra myndigheter. Af herr statsrådets och chefens för civildepartementet anförande till statsrådsprotokollet kan man också se, att frågan inför regeringen varit föremål för den mest noggranna och mångsidiga pröfning. Kongl. Maj:ts proposition af den 13 maj innevarande är grundar sig således på en mycket sorgfällig utredning, och det synes mig som det förslag, Kongl. Maj:t nu framställt till Riksdagens pröfning, utgörande ändringsförslag till förordningen af den 18 juni 1864, just på grund af den sorgfälliga behandling, som egnats åt detsamma, vore mycket tillfredsställande. Ty genom Riksdagens antagande af detta förslag skulle idkarne af den ambulatoriska handeln i så måtto blifva likstälde med de bofaste köpmännen, att de blefvo vederbörligen beskattade, och genom den bättre kontroll, som skulle införas, skulle i möjligaste mån de öfverklagade olägenheterna och missbruken kunna förekommas.

Men lagförslaget har äfven en annan sida, som synes mig mycket värdefull. Det är nemligen klart och lätt begripligt för så väl dem, hvilka skola ställa sig förordningen till efterrättelse, som för dem, hvilka skola handhafva och tillämpa densamma. Lagutskottet har också i hufvudsak lemnat lagförslaget utan anmärkning. I andra stycket af första punkten har lagutskottet föreslagit en ändring, som dock synes mig mindre väsentlig, och hvilken icke skulle kunna hafva synnerligt inflytande på sjelfva saken, ehuru jag tror, att en afvikelse i denna riktning från det kongl. förslaget är mindre lämplig. Deremot föreslår utskottet, och dess ärade ordförande är af samma mening, att den i mom. c. öfvermällda handeln icke skall göras beroende endast af anmälan, utan att den först efter ansökan och Kongl. Maj:ts befallningshafvandes tillstånd må ega rum. Detta är visserligen en skärpning af det kongl. förslaget, som kunde vara beaktansvärd. Men jag tror, att det kongl. förslaget är tillfyllestgörande utan denna skärpning.

Den hufvudsakliga anmärkning, som så väl lagutskottet som dess ärade ordförande gjort mot förslaget, är rigtad mot de föreslagna afgifterna för bedrivande af den i mom. c. omförmälda handeln, hvilka afgifter utskottet anser icke vara lagliga och således icke kunna af Konungens befallningshafvande uttaxeras. Det förefaller mig dock, som om detta vore att alldeles öfverskatta betydelsen af ifrågavarande afgifter. Afgifter af precis samma natur hafva dock länge existerat och uttaxerats af handlande, som på främmande plats försälja varor, utan att jag, för min del, hört någon anmärkning göras mot deras laglighet. På de större affärsmarknaderna i landet, såsom t. ex. Hindersmessan i Örebro, Fastingen i Kristinehamn och Sigfridsmessan i Vexjö, der påföras köpmän, som komma dit med varulager till försäljning vare sig i parti eller minut i dertill förhyrda fasta lokaler, således icke allenast för handel i stånd på torgen, dylika afgifter, hvilka äro till sina belopp olika, afpassade efter omfånget af de respektive affärer de drabba. Jag kan verkligen icke se något hinder för de nu föreslagna afgifterna. Äro de lagliga vid marknadstillfällena, så böra de väl vara det äfven dess emellan. Kongl. Maj:t föreslår nu, att sådana afgifter skola uppbäras för varor, som försäljas vid andra tillfällen än vid marknader. Det förefaller mig vara samma sak. Detta är dock endast min individuella uppfattning, och jag skall akta mig för att tvista med en sådan auktoritet som lagutskottets högt ärade ordförande med afseende på dessa afgifters laglighet eller olaglighet. Att det bestämda maximibeloppet, 500 kronor, i alla fall kan anses något för högt, medgifver jag gerna, helst som det torde vid få tillfällen komma i fråga att uttaxera en så hög afgift. Jag tror, att man kan nedsätta denna till halfva beloppet och ändå vinna målet.

Ehuru de ändringar öfverhufvud, som af lagutskottet här blifvit föreslagna, otvifvelaktigt äro goda, och jag nog tror, att man genom tillämpning af dem skulle komma till samma mål, äfven om man gör en sådan förändring af det kongl. förslaget som att nedsätta de föreslagna afgifterna, så förefaller det mig dock, som om man åt Kongl. Maj:ts proposition kan lemna ett afgjort företräde. Ty det är praktiskt, klart och, så vidt jag kan finna, äfven rättvist, och jag är öfvertygad om, att Kongl. Maj:t icke skall utfärda en författning, som skulle komma i kollision med nu gällande traktater eller utgöra något ingrepp i svenska folkets själfbeskattningsrätt.

På dessa grunder anhåller jag om bifall till den nu föredragna första punkten.

Herr Bergström: Herr greve och talman! Såsom kammaren har sig bekant, har den fråga, som nu föreligger till afgörande, blifvit väckt till lif af en medlem af denna kammare, nemligen herr Lithander, hvilken genom en vid 1886 års riksdag i denna kammare afgifven motion föreslog förändring i lagstiftningen till förebyggande af de olägenheter, som han ansåg vara förenade med och en följd af kringförande af varor. Enligt motionen skulle denna handelsrörelse förekomma under tvenne former, dels såsom gårdfarihandel,

Ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

(Forts.)

*Ändrade be-
stämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

enligt benämningen i Kongl. Maj:ts proposition, och dels såsom realisation af varulager. I det utlåtande, som lagutskottet afgaf öfver denna motion, tillät sig utskottet att karakterisera åtskilligt af hvad den ärade motionären hade anfört i ämnet, såsom stämplat af stora öfverdrifter, om än utskottet icke ville förneka, att några olägenheter af gårdfarihandeln vore att spåra, och särskildt protesterade utskottet mot det starka uttrycket, att den var ett auktoriseradt bedrägeri. Hvad angick frågan om realisationer och motionärens förslag att beskatta dem, så påvisade utskottet, att någon sådan beskattning icke vore möjlig i de fall, der någon bevillning icke blifvit sådan rörelse påförd, ty den kommunala beskattningen beror på att bevillning blifvit behörigen påförd.

Emellertid hade motionären i ett aftonplenum här lycka med sig, och denna kammare, likasom sedermera Andra Kammaren, beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvori anhölls, att Kongl. Maj:t »till afhjelpande af frågan» (det heter verkligen så i skrifvelsen) skulle föreslå de lagförändringar, som kunde vara behöfliga. Frukten af denna skrifvelse föreligger nu. För min del vill jag icke förneka, att något bör göras i det syfte, som motionären föreslagit, men jag vill ingalunda vara med om att gå så långt som Kongl. Maj:t föreslagit. De ledamöter af kammaren, hvilkas ynglingaår liksom mina falla inom den tid, då skrävasende och näringstvång herskade i vårt land, minnas nog många förhållanden och tilldragelser, hvilka säkerligen måste komma dem att prisa den lagstiftning i detta hänseende, under hvilken de nu lefva, såsom god och förträfflig i jmförelse med den gamla. Om någon ville nedsätta sig i en stad och söka burskap å ett näringsyrke, så skulle vederbörande höras. Då uppstod vanligen fråga om behöfligheten deraf, att någon ny näringsidkare af det slaget nedsatte sig i staden. Sålunda uppkommo ändlösa tvister, hvilka icke sällan drogos under Kongl. Maj:ts profning. Värst af allt var, att personer, som, utan att hafva förvärfvat burskap å visst yrke, utöfvade detsamma, kunde dragas inför domstol att stånda till ansvar, derföre att de ville genom yrkesidkande ärligen försörja sig; de dömdes till böter och fingo, om de ej förmådde gälda dessa, plikta med kroppen. Särskildt erinrar jag mig, hurusom en stackars qvinna här i Stockholm, som för att försörja sig hade företagit sig att baka bröd, derför blef stäld under tilltal, och huruledes hon genast erkände förseelsen och på sitt naiva språk förklarade, att hon icke haft annan utväg att försörja sig, att hon varit tvungen »att taga sig bak för att taga sig fram». Först genom 1846 års fabriks- och handtverksförordning blef den dyrbara rättigheten för en hvar att på ärligt sätt försörja sig erkänd. En hvar förklarades berättigad att med biträde af hustru och hemmavarande barn försörja sig genom sitt ärliga arbete. Slutligen hafva genom 1864 års författning alla hämmande band blifvit lösta, och rätten till själf försörjning i sin fulla utsträckning tagen i lagstiftarens hägn. För min del anser jag sist återopade författning såsom ett den svenska frihetens palladium, då den medgifver hvar och en rätt att ärligt försörja sig utan att blifva trakasserad. När

alltså det är fråga om inskränkning i denna näringsfrihet, hvilken kan uppställas såsom en allmänt mänsklig rättighet, då fordrar jag, att man är ytterst betänksam; och jag tror, att man skall kunna förebygga de öfverklagade olägenheterna utan att gå så långt som man gjort i den kongl. propositionen. Jag hänvisar i detta fall, hvad punkten a) beträffar, till den af mig afgifna reservationen. Jag har deri sagt, att de förnämsta klagomålen hafva rigtats deremot, att näringsidkarne vore af utländsk härkomst. Detta visar sig också af Riksdagens skrifvelse, der det, bland annat, heter, att de fleste af de näringsidkare, hvilka verkligen gifvit anledning till ofvan antydda klagomål, torde vara af utländsk härkomst, och de varor, som de kringföra, så kallade »utskottsvaror» af främmande tillverkning. Med anledning deraf har jag såväl i mitt embetsutlåtande som ock i reservationen hemställt, huruvida icke de öfverklagade olägenheterna skulle kunna afhjelpas derigenom, att rättigheten att kringföra varor till salu annorledes än å marknader och rättigheten att användas till biträde vid sådan handelsrörelse utslutande förbehölles svenska medborgare och betoges utlänningar i den mån sådant kunde ske, utan att afslutade traktater derigenom kränktes, ty då är det gifvet, att svenska regeringen är både villig och skyldig att medgifva de undantag, hvartill en med främmande magt afslutad traktat kan föranleda.

Emellertid gick jag i mitt embetsutlåtande, liksom jag i min reservation gått, ännu ett steg längre. Då denna rörelse anses för synnerlig farlig, derföre att den bereder dess idkare tillfälle att bedraga allmänheten, har jag nemligen velat, att en pröfning må ega rum af vederbörande myndighet i den handlandes hemort, huruvida han eger de egenskaper att honom må kunna anförtros rättigheten att fritt få utöfva denna näring, hvilket jag uttryckt så, att lämpligheten borde pröfvas af Konungens befallningshafvande i det län, der den handlande är mantals- och skattskrifven. Befinnes han nu i sådant afseende vara lämplig, eger han alla de egenskaper, som innebära en borgen för, att han icke skall missbruka de tillfällen, som denna näring erbjuder, att bedraga allmänheten, då bör i lagen intet hinder för honom mer än för någon annan möta att idka sådan näring, då bör han ipsa lege hafva rättighet att kringföra varor. Derföre har jag också i min reservation föreslagit att, om Konungens befallningshafvande pröfvar honom och hans biträde vara lämpliga att utöfva denna rörelse, en dylik pröfning skall åtföljas af uttrycklig förklaring att han således är berättigad att idka rörelsen.

Dock förekommer ännu en inskränkning, nemligen att han skall vid anmälan hafva uppgifvit, inom hvilket eller hvilka län han vill idka denna handelsrörelse, och huru lång tid, hvilken icke får sättas längre än sex månader.

Dessa äro ganska svåra inskränkningar, och för min del vill jag icke gå längre. Det är icke antagligt, att han under dessa sex månader skall hinna göra sig skyldig till så många förseelser, ty den tiden löper snart ut, och sedan beror det på ny anmälan och ny lämplighetspröfning.

Andrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

(Forts.)

*Änärade be-
stämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Jag vågar derföre hemställa, att Kammaren ville, med afslag å hvad utskottet föreslagit i detta mom. a), bifalla min reservation.

Jag skall icke nu inlåta mig på de öfriga punkterna. Den förste talaren begagnade sin rättighet att tala öfver lagen i sin helhet, och jag skulle visserligen kunna begagna mig af samma rättighet, men jag tror det för närvarande blifva redigare, om man nu inskränker sig till att tala om första punkten. Äfven med den förändring, som lagutskottet gjort, då det uteslutit pröfningen af ortens behof af i fråga varande handlande, kommer det likväl att utgöra en pröfningsgrund, ty det innefattas under lagutskottets ord: »och i öfrigt förekommande omständigheter». Jag kan icke tro, att Konungens befallningshafvande lämpligen kan hafva någon mening i detta afseende. På andra områden eger ingen sådan pröfning rum, huruvida det fins behof af visst näringsyrke eller icke. De, som bäst pröfva detta, äro allmänheten och köpmännen sjelva. Köper nemligen allmänheten, då visar sig att behofvet verkligen är för handen. Likaså, om köpmannen får sina varor sålda. Men att Konungens befallningshafvande, hvar i sitt län, skall afgöra den saken, det kan jag icke finna vara lämpligt.

På dessa grunder förnyar jag mitt yrkande att Kammaren ville, med afslag å utskottets hemställan, bifalla min reservation under mom. a).

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Såsom lagutskottets ärade ordförande erinrat, har den skrifvelse från Riksdagen angående vissa olägenheter vid varors kringförande till salu, som gifvit anledning Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning, till föremål dels den rena gårdfarihandeln och dels den under senare tider allt mera i bruk komua art af handelsverksamhet, som kallas realisation. Riksdagens skrifvelse fäster sig derjemte särskildt vid dessa båda slag af handel, då de bedrifvas af utlänningar, och framhåller framför allt behofvet af restriktivare bestämmelser angående deras handelsrätt.

Hvad den föredragna punkten angående gårdfarihandeln beträffar, så har Kammaren sig bekant, att, enligt nu gällande lagstiftning, svenska medborgare få idka denna handelsrörelse utan något hinder; derför fordras nemligen endast anmälan, dervid sökanden skall förete intyg om myndighet och god frejd. Lagutskottets ordförande har ansett öfverdrifna de olägenheter, som framhållits både af motionären och sedermera af Riksdagen i dess underdåniga skrifvelse, om också han erkänner, att dessa olägenheter i viss mån förefinnas. Kongl. Maj:t har med anledning af denna Riksdagens skrifvelse infordrat yttranden från sina samtliga befallningshafvande. Många af dessa hafva hört magistraterna, några äfven kommunerna inom sina län. Slutligen har äfven kommerskollegium blifvit i ärendet hört. Genomgår man nu dessa utlåtanden, så finner man, att, hvad angår den rena gårdfarihandeln, när den bedrifves af svenska medborgare, nästan alla Konungens befallningshafvande intygat, att de bestämmelser, som för när-

rande gälla rörande denna slags handel, icke äro tillräckliga, utan anse de skärpta bestämmelser nödvändiga för att förekomma de olägenheter, som ganska ofta äro förenade med dylik handel. Konungens befallningshafvande hafva dervid i främsta rummet fäst sin uppmärksamhet på angelägenheten, att denna handel måtte bedrivas af fullkomligt redbara personer, så att den icke, såsom nu ofta sker, endast är en täckmantel för lättjefullt dagdrifveri och bedrägeri. Men många befallningshafvande hafva gått längre. De hafva framhållit, hurusom numera, sedan rättigheten att å landet idka handel blifvit så vidsträckt begagnad, att af handelsbodas finnas flera i hvar kommun, gårdfarihandeln är alldeles obehöfelig ur allmänhetens synpunkt och att den icke heller kan anses behöfelig såsom försörjningsmedel, under förutsättning att fortfarande såsom hittills inga hinder uppställas för den handel, som bedrivas af rena sjelfförsörjare, af landtmän med alster af jordbruket och dess binäringar och af idkare af inhemsk husslöjd. På grund deraf hafva många förordat afskaffandet af all gårdfarihandel med nämnda undantag. Kongl. Maj:t har dock icke ansett sig kunna gå så långt som att alldeles förbjuda denna gårdfarihandel, men har ansett att anmälan borde utbytas mot tillstånd, och att vid tillståndets meddelande Konungens befallningshafvande skulle fästa sig icke blott vid sökandens lämplighet utan äfven vid de lokala förhållandena, huruvida inom orten behof förefunnes af en dylik handel. En konsekvent tillämpning häraf har också varit, att denna pröfning måste förläggas, icke, såsom nu är stadgadt, till Konungens befallningshafvande i den ort, der sökanden har sin hemvist, utan till hvarje särskild befallningshafvande inom det län, der han vill idka handeln.

Kongl. Maj:t har derjemte i sitt förslag angifvit, att, fortfarande som hittills, ingen inskränkning skall göras i den handel, som bedrivas med alster af husslöjd eller med produkter af jordbruket och dess binäringar.

Den ändring, som lagutskottet här har vidtagit, då utskottet utbytt »ortens behof» mot »i öfrigt förekommande omständigheter», anser jag temligen väsentlig med fäst afseende på den motivering, som utskottet därför har gifvit, då det säger, att anledningen till ändringen endast är den, att utskottet icke ansett lämpligt att så strängt begränsa vederbörande myndighets pröfningsrätt. Lagutskottets ärade ordförande jemte två andra reservanter hafva deremot ansett, att denna pröfningsrätt hos Konungens befallningshafvande skulle vara för vidsträckt, vara förenad med vissa vanskligheter. De hafva därför velat begränsa den till en blott pröfning af sökandens lämplighet, och följdriktigt hafva de då föreslagit att tillståndet skulle meddelas endast af den befallningshafvande, inom hvars ort sökanden vore mantalsskrifven. Denna befallningshafvande skulle kunna lemna tillstånd icke blott för sitt län, utan också för de öfrige eller för hela riket, om sökanden det begärde. För mig är visserligen hufvudsaken att man får full trygghet för, att det är lämpliga personer, som bedriva handeln, men jag tror icke,

Ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.

(Forts.)

*Ändrade be-
stämmler
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.) att den inskränkning, som reservanterna föreslagit, vore fullt motiverad, ty det förefaller mig vara af synnerlig vigt, att ett dylikt tillstånd må kunna återkallas i händelse det missbrukas, och detta återkallande kan ske endast af den myndighet, som meddelat tillståndet. Om nu Konungens befallningshafvande i ett af rikets södra län meddelat tillstånd till handel långt upp i Norrland, så skulle denna rättighet icke kunna betagas vederbörande utan en tidsödande skriftvexling mellan myndigheterna. Det synes mig för öfrigt, som om lagutskottets ordförande eljest icke hyste så stor betänklighet vid att åt Konungens befallningshafvande inrymma en sådan pröfningsrätt, som Kongl. Maj:t och utskottet hafva föreslagit i fråga om gårdfarihandeln. Ty om man ser efter, hvad reservanterna hafva föreslagit i fråga om mom. c) i den kongl. propositionen, hvilket rör den s. k. realisationen, så finner man, att reservanterna der ansett, att Konungens befallningshafvande skola, när fråga är om tillstånd till realisation, fästa afseende icke blott vid de företedda betygen, utan äfven vid förekommande omständigheter. Der inrymmas åt Konungens befallningshafvande alldeles samma befogenhet, uttryckt i samma ordalag, som lagutskottet har föreslagit vid mom. a). Kunna Konungens befallningshafvande hafva en sådan pröfningsrätt i fråga om realisation, så förefaller det mig, som om något principiellt hinder icke heller bör ligga i vägen för att enahanda pröfningsrätt skall kunna medgifvas dem i fråga om gårdfarihandel. Och då, såsom jag redan nämnt, en del Konungens befallningshafvande hafva yttrat, att förhållandena inom deras län äro sådana, att denna gårdfarihandel är, utom för sjelfförsörjning, obehöflig ur försörjningssynpunkt och för allmänheten, så synes mig icke ligga något ondt i att Konungens befallningshafvande har en sådan pröfningsrätt, och det är med fäst afseende härå, som jag hoppas, att Kammaren måtte godkänna mom. a) sådant det blifvit af lagutskottet formuleradt.

Friherre af Ugglas: I sjelfva hufvudsaken står jag på samma ståndpunkt som den förste ärade talaren och tror, att, om man nu vill inskränka en så dyrbar rättighet som näringsfriheten, så måste man gå mycket försigtigt till väga. Jag tror, att så väl Riksdagens skrifvelse, som föranledt den kongl. propositionen, som ock denna kongl. proposition i det afseendet gått något längre, än som, för att vinna det mål, man vill uppnå, är erforderligt och rätt. Till en början vill jag mot hela denna lagstiftning tillåta mig den anmärkningen, att der ligger en mycket stor otydlighet i dessa särskilda begrepp: gårdfarihandel och realisation. Jag kan, för min del, väl göra mig en föreställning om hvad som skall menas med det ena och det andra, men tydligt är det ej. I huru många län, t. ex., skall en person, som vill drifva realisation, idka denna sin rörelse för att den skall få karakteren af gårdfarihandel? Hvad slag af varor skall han medföra, för att anses såsom det ena eller det andra m. m., m. m.? Jag tror, att det blir svårt att uppdraga någon bestämd gräns mellan dessa båda slag af handel, och för min del skulle

jag helst vilja sammanslå dem i ett begrepp och införa enahanda bestämmelser för alla dem, som vilja drifva handel utom sin boningsort. Men då detta ej nu kan ske, tror jag emellertid, likasom herr Bergström, att det är nödvändigt att något närmare, än som i utskottets förslag skett, definiera hvad som menas med dessa olika slag af handel. Jag vill dock icke uppehålla mig längre dervid, utan ber att vid den föredragna punkten a) få göra några erinringar, hvilka jag, efter den erfarenhet, som måhända i detta fall vunnits här i Stockholm, anser mig vara pligtig att göra.

Den första anmärkningen, jag vill göra, är den, att den ifrågasatta anhållan om tillstånd skall ske hos den Konungens befallningshafvande, inom hvars län den sökande är mantals- och skattskrifven. Eljest, i fall t. ex. en person från Skåne vill drifva sådan handel här i Stockholm, måste han först begifva sig hit upp för att höra sig för, om han här kan få tillstånd. Detta förefaller mig redan vara ett väl stort tvång, lagdt på näringsfriheten, och jag tror också, att Konungens befallningshafvande i det län, som mannen tillhör, mycket bättre, än den andra myndigheten, är i tillfälle att pröfva hvad herr statsrådet nyss sade vara hufvudsaken, nemligen att den person, som drifver en sådan rörelse, är välfrejdad och redbar. Det kan nemligen myndigheten i det län, mannen tillhör, bättre bedöma, än myndigheten i det län, der han vill drifva handel, och hvarest han är främling.

Den andra anmärkningen, jag skulle vilja göra, rör uttrycket »ortens behof». Det blir synnerligen svårt för en Konungens befallningshafvande, om en person kommer och anmäler sig att drifva gårdfarihandel, att vid ett gifvet tillfälle pröfva, huruvida orten just vid det tillfället är i behof af att de eller de varorna der försäljas. Jag, för min del, kan icke alls förstå, huru detta skall vara möjligt, i synnerhet här i Stockholm. Man kan visserligen alltid svara, att här behöfves ingen dylik handel, ty Stockholm är i allmänhet väl fourneradt, och på denna grund kan man här afslå alla sådana ansökningar, men huru en verklig och ordentlig pröfning af dessa förhållanden skall kunna ske, det förstår jag sannerligen icke, och att den bör ske fullt rättvist, det bör väl den sökande i allt fall hafva rätt att påräkna. Således tror jag, att äfven i det afseendet det vore lyckligt, om en ändring i den kongl. propositionen gjordes.

Slutligen ännu en anmärkning vid denna punkt. Den kongl. propositionen föreskriiver, att sökanden skall om sig lemna hvarje-handa uppgifter. Sedan skall en beskrifning, ett fullständigt signalement göras öfver sökanden och de personer, han vill till biträde i rörelsen begagna, hvilken beskrifning derpå skall införas i länskungörelserna. Vi veta, hurusom på landet dessa länskungörelser icke äro någon mycket läst handling, och då kan det icke göra så mycket, i fall en person får figurera i de allmänna kungörelserna. Men i Stockholm hafva vi ingenting motsvarande länskungörelser, utan alla kungörelser införas här i Stockholms Dagblad, och jag hemställer då, mine herrar, om det vore rätt, att en person, som man ju får antaga endast söker att ärligen försörja sig genom en lofig

*Ändrade be-
stämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.
(Forts.)*

*Ändrade be-
stämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

handtering, skulle på det sättet beskrivas i Stockholms Dagblad. Jag är öfvertygad, att man skulle tveka att göra detta med personer, som varit underkastade straff, och så mycket mindre skulle jag vilja tillråda, att man begagnar det för personer, som vilja drifva ett ärligt yrke för att försörja sig sjelfva.

(Forts.)

Då de tre anmärkingar, jag nu tagit mig friheten att framställa, blifvit i väsentlig mån undanröjda i den af herr Bergström vid betänkandet fogade reservationen, och jag, för min del, gerna vill vara med om, att någon lagstiftning i ämnet må vidtagas, då önskningarna derom tyckas vara så allmänna, så får jag i fråga om den föredragna punkten a) instämma i herr Bergströms reservation.

Herr Wennerberg: Då lagutskottets ärade ordförande efter en ingress, som påtagligen var anlagd på att tjena till inledning för *hela* detta betänkande, ändock inskränkte sig till att blott tala om den *första* punkten, skall jag be att få följa honom deri. Jag förmodar nemligen, att det sedan kan blifva tillfälle att tala om de särskilda punkterna.

Hvad nu sjelfva ingressen beträffar, kan jag icke helt och hållet lemna den utan anmärkning. Det är fullkomligt sant hvad den ärade talaren anförde om den bedröfliga tid, då skräväsendet existerade, och det är icke svårt att, sedan vi hafva kommit inom en friare lagstiftning, påminna sig alla de orimligheter, som då fingo gå och gälla som rigtiga och funno skydd i lagen. Men jag tror, att om man ville på grund af den senaste erfarenheten göra en beskrifning af den andra ytterligheten, den som nu är rådande, så skulle den alls icke blifva mindre bedröflig och beaktansvärd. Lagutskottets ordförande påminde också huruledes, efter det motionen förliden riksdag blifvit af lagutskottet afstyrkt, den här i kammaren lyckades att få ett enhälligt erkännande, likasom äfven i den Andra Kammaren. Detta skulle hafva varit, sade han, en lycklig tillfällighet. Det är farligt att påstå, att, när två kamrar utan votering äro eniga om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, detta skulle bero på en lycklig tillfällighet. Denna gång kanske egentligen på grund deraf, att lagutskottets ärade ordförande sjelf den gången icke kunde lägga sin af mig högt respekterade och myndiga auktoritet i vågskålen *mot* detta erkännande. Men *vi*, som önskat framgång åt denna sak, äro dock Riksdagens två kamrar och *vi* hafva skrivit derom, och Kongl. Maj:t har behjertat att hvad kamrarne sålunda hafva skrivit, på ett sätt, som nästan i allt tillfredsställer mig.

Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt och lagutskottets skilja sig så litet från hvarandra, att, om jag icke misstager mig, så yrkades från statsrådsbänken bifall till utskottets förslag i första punkten. Sedan herr chefen för civildepartementet gjort det, så skall det icke falla mig in att gå ifrån detta och yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Jag anser dock, att Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt är mycket bättre, att det betonar en högst vigtig sida af det hela, just den sida, som man måste hålla fram för att komma från det, som jag i allo måste ogilla hos reservanterna, nemligen att en kring-

resande handlande, han må göra realisation eller fara omkring såsom gårdfarihandlande, skulle endast bero af landshöfdingeembetet i det län, der han är bosatt och skattskrifven. Kongl. Maj:t har åter i denna punkt framhållit något, som jag anser högst viktigt. Der står nemligen: »med hänsyn till ortens behof af dylik handel och de företedda betygens innehåll». Det kunde ju nemligen hända, att en länsstyrelse, i synnerhet en sådan, inom hvars område en mängd utländingar äro bosatta, mot hvilkas frejd man icke haft något att anmärka — och det är bekant, huruledes man icke *kan* anmärka något mot frejden, såvida icke personen i fråga förlorat medborgerligt förtroende och lagligen blifvit förvunnen dertill — utsände en massa dylika handlande åt andra län, utan att dessa läns styrelser egde magt att motsätta sig. Men vi veta nog, hvilket stort antal personer, som man och man emellan måste anses vara föga lämpliga, ehuru man om dessa ej kan säga något ofördelaktigt i ett skriftligt betyg, hvadan det kunde hända, att en länsstyrelse t. ex. i södra Sverige funne det vara rätt väl, om dylika personer kunde få komma ut och afyttra sina varor i norra eller mellersta Sverige, visserligen till *sin* och möjligen hemortens fördel, men ingalunda till *de* orters, der försäljningen skedde. Konungens befallningshafvande kunde då utan att fråga efter deras lämplighet för försäljningsorten skicka ut dem öfver hela landet, och Konungens befallningshafvande i de län, som finge oturen att få mottaga dessa handlande, hade ingenting att säga. Det vore att beröfva Konungens befallningshafvande det dem tillförsäkrade skydd, som finnes uttryckt i Kongl. Maj:ts proposition, nemligen att det skall tillses, huruvida försäljningen verkligen är af behof för orten.

Ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning.
(Forts.)

Det har nyss från statsrådsbanken yttrats något, som jag finner vara fullkomligt sant, nemligen att gårdfarihandeln har lefvat öfver sin tid. Den är numera en dolk i dessa stackars landthandlandes verksamhet, hvilka dock alla hafva laglig rättighet att såsom handlande uppträda. Nästan hela denna samhällsklass är eller kommer i en bekymmersam ställning, dels för gårdfarihandeln skull, men ännu mer till följd af den så kallade realisationen, som gör, att sällan eller aldrig någonting hos dem köpes, såvida köpet icke förenas med den slags utskänkning, som de nödgas bedrifva i löndom och som ökar det onda i hög grad.

Hur ofta kommer ej en sådan realisator till Kronobergs län t. ex. med tusen portmonnär — en vara, som sannerligen icke är behöfzig i det länet — eller broscher och annat dylikt kram, som är utan all nytta. Han far från den ena orten till den andra, afyttrar sitt skräp och kommer igen nästa år med dylika varor. De äro icke alltid dåliga, och han sjelf förefaller ofta såsom en ganska hygglig karl. Priset är icke heller högt, ty om jag går till en handlande i staden eller en landthandlande, som har samma varor, så kosta de der dubbelt så mycket. Derföre köper allmogen för det goda priset allt detta onödigtvis.

Skall man då icke kunna få den magten på stället, att man bedömer, hvad som kan vara af behof för länet eller icke, så be-

Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.

klagar jag att hela denna fråga bragts å bane, ty sådant blifver resultatet, då det påtvingas länen från främmande Konungens befallningshafvande en hel hop resande handlande, som småningom skola utarma en redan förut torftig befolkning.

Jag måste således på det bestämdaste föredraga den äsigt, som Kongl. Maj:t i sin proposition har uttalat och som utskottet också gillat. När utskottet har motiverat sitt förslag så, att det vill utsträcka pröfningsrätten derhän, att man vid pröfningen skall taga hänsyn till de företedda betygens innehåll och i *öfrigt förekommande omständigheter*, så har dock jag ingenting deremot. I dessa ord: »i öfrigt förekommande omständigheter» ligger äfven hvad som jag uttryckligen velat framhålla, och under sådana förhållanden finner äfven jag icke skäl att frångå utskottets förslag i denna punkt, utan yrkar för min del bifall dertill.

Herr *Boström, Johan*, instämde i herr *Wennerbergs* anförande.

Herr *Ekenman, Victor*: Efter den siste ärade talarens anförande och sedan bifall till lagutskottets föredragna betänkande blifvit yrkadt, har jag anledning att fatta mig synnerligen kort, då den nämnde talaren har i väsentlig mån uttryckt, hvad jag ämnat säga. Jag ber likväl att, då jag har ordet, få fästa uppmärksamheten å en sak. För min del vill jag icke ifrågasätta, att lagutskottets ordförande med sin vanliga öfverlägsenhet väl uttryckt hvad i reservationen förekommer, passande för det ändamål, han vill befrämja. Men jag tror, för min del, att Riksdagen i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t och denne i sin proposition har ett helt annat syfte. Såvidt jag rätt kunnat fatta bemälda reservants yttrande, så tyckes han nemligen egentligen åsyfta att skydda *frihet i handel*, den s. k. näringsfriheten. Deremot synes Riksdagen i sin skrifvelse äfven vilja skydda den *lagliga handeln*, se till, att de, som inom en ort äro fast bosatte och beskattade handlande, icke i utöfvandet af detta yrke få lida en alltför stor inskränkning, som kan inverka på deras skatteförmåga. Med afseende å ett uttalande från stockholmsbänken rörande betänkligheten af att signalement skola förekomma i länskungörelserna, vill jag dock nämna, att när frågan förevar i lagutskottet, ansåg äfven jag, att det icke borde vara så nödvändigt, att detta signalement infördes. Det har dock en fördel, ty om det en dag ifrågakommer att återkalla ett meddeladt tillstånd, så bör sådant införas i länskungörelserna, och då skadar det icke, att signalementet blifvit infördt. Saken är icke af någon stor betydelse och lärer icke medföra synnerlig olägenhet. Särskildt tillåter jag mig, med afseende å yttrandet från stockholmsbänken, uttala tvifvelsmål, huruvida gårdfarihandel till någon betydighet idkas i Stockholm, hvadan äfven den af talaren å stockholmsbänken befarade stora olägenhet af införande i tidningar af gårdfarihandlandes signalement torde förfalla. På grund af hvad jag anført, tillåter jag mig att yrka bifall till lagutskottets betänkande i den nu föredragna punkten, och jag ber att särskildt få betona, att det nära sammanfaller med hvad Kongl. Maj:t i denna del föreslagit.

Herr Bergström: Herr greve och talman! Den ärade talaren på kronobergsbänken stötte sig vid ett uttryck, som jag använde. Jag yttrade, att motionären i ett aftonplenium hade lycka med sig, i ty att han fick beslutad en skrifvelse af det innehåll, som jag nämnde. Den ärade talaren menade, att detta yttrande var ett farligt yttrande. Dermed afsåg jag visserligen icke att förringa den ärade motionärens förtjenster om det svenska samhället och hans bemödande att skapa ett faderligt statsförmynderskap för dessa stackars okunniga människor, som icke veta huru skadligt det är att af kringvandrande krämare köpa billiga portmonnäer, då de i stadens handelsbodas kunna få sådana för det dubbla priset. Lycka utesluter icke förtjenst, och jag skall därför gerna vara med om att vira medborgarekronan kring den ärade motionärens hufvud.

Efter hvad här ytterligare blifvit taladt om kungörelser, tror jag icke det vara lämpligt att bibehålla det föreslagna stadgandet derom. Jag fick veta af talaren på stockholmsbänken, att sådana kungörelser här införas i Stockholms Dagblad, och det lär icke kunna förnekas, att det är ett förträffligt sätt för krämarna att få annonsera på statens bekostnad. Det kan ock hända, att länskungörelserna komma att göra dem samma goda tjänst. Allmänheten får derigenom veta, att en gårdfarihandel skall börjas i orten, och några kostnader för annonseringen kommer vederbörande krämare icke att vidkännas.

Här blåser emellertid en sådan protektionistisk statsförmynderskaps-vind, att jag icke har stora förhoppningar, att Första Kamraren skall lyssna till hvad jag säger. Jag har emellertid velat inlägga min gensaga, och jag vågar fortfarande yrka bifall till min reservation.

Herr Sjöcrona: Då jag inom lagutskottet deltagit i behandlingen af detta ärende och tillhört utskottets majoritet, anser jag mig skyldig att yttra några få ord i frågan. Lika med lagutskottets ordförande har jag alltid ansett och anser fortfarande den efter mycket arbete genom 1864 års förordning införda näringsfrihet vara en dyrbar rättighet för svenska folket, och jag vill för ingen del inskränka denna rättighet i andra fall än sådana, der näringen är af beskaffenhet att med nödvändighet påfordra inskränkning, såsom ock är förutsatt i den nu gällande förordningen.

Men jag vill deremot vara med om att genom lämpliga polisbestämmelser hindra denna näringsfrihets sjelfsväld, och jag tror att det förslag, som af Kongl. Maj:t framstälts och i det allra väsentligaste af utskottet förordats, icke innehåller något annat. Enligt nu gällande bestämmelser erfordras för kringförande af varor, — naturligtvis alltid med undantag för produkter af så kallad sjelfförsörjning — att med företeende af föreskrifna betyg anmäla sig hos kronofogden, Kongl. Maj:s befallningshafvande eller magistraten. Detta oakadt finnas många, som gå omkring och sälja varor, utan att sålunda hafva anmält sig. Dit räknar jag först dem, som på detta sätt utöfva ett maskeradt tiggeri. Dessa skola behandlas såsom lös-

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

*Äntrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

drifvare, hvarför de icke beröras af dessa lika litet som motsvarande, nu gällande bestämmelser, hvilka icke på dem kunna ega tillämpning. Vidare finnas sjuklingar och krymplingar, som föra omkring smärre, obetydliga utländska varor. De få gå oantastade, emedan deras handel är så ytterst obetydlig; och för min del tror jag, att detta kommer att blifva förhållandet, äfven om detta förslag antages. Den stora svårigheten för dem är att komma ut med kostnaden för stämpelbeläggningen, vare sig för protokollsutdrag om skedd anmälan eller för tillståndsbevis af Kongl. Maj:ts befallningshafvande. — Lagen träffar derför endast sådana, som föra omkring onyttigt utländskt kram och fresta tjenstfolk och ungdom att på oförståndigt sätt använda sina små besparade medel. Att hämma detta anser jag ingalunda kunna hänföras till olämpliga inskränkningar i näringsfriheten. Jag har således ansett mig kunna deltaga i utskottets förordande af den nu föredragna 1:a punkten. Villigt erkänner jag, att hvad utskottets aktade ordförande anført kan vara mycket behjertansvärdt, men i praktiskt hänseende är skillnaden icke mycket stor mellan hans och utskottets förslag. Han vill att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, inom hvilket den ifrågavarande personen är mantalsskrifven, skall pröfva hans lämplighet. I ett stort och vidsträckt län är det naturligtvis omöjligt för Kongl. Maj:ts befallningshafvande att känna hvarje person, som kan anmäla sig, utan han måste verkställa pröfningen efter föredetta intyg, och då blir ju förhållandet alldeles detsamma som nu, eller att en anmälan vore tillräcklig. Men detta är väl icke meningen. Skall han åter verkställa någon annan pröfning, blir det alldeles som utskottet föreslagit, eller att, om han ej vill hafva handlanden inom sitt län, han afslår ansökningen. För öfrigt kan det vara vanskligt nog att säga, hvad som menas med en handlandes lämplighet. Är det lämplighet och förmåga att sköta sin affär och locka folk att köpa, är detta åter en olämplighet från annan synpunkt, enär en sådan person gör mest skada. Är han icke lämplig att drifva handel, lär väl denna icke löna sig mycket för honom.

Jag tillåter mig således att i likhet med föregående talare yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet i afseende derå tillstyrkt, dels, af herr *Lithander*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle godkänna motsvarande del af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, dels ock, af herr *Bergström*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som i hans vid utlåtandet fogade reservation framstälts i afseende på mom. a) uti Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Godkändes.

3 punkten.

*Andrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Punkterna 2 och 3 beröra frågan om realisationer, den onekligen mest svårlösta fråga beträffande varors kringförande till afsalu. För närvarande fråga denna art af handelsverksamhet hänföras till vanlig handelsverksamhet och är således icke underkastad några särskilda bestämmelser, utan hvar och en, som i behörig ordning förvärfvat rätt att idka handel, har rätt att förlägga sin handel till olika orter, vare sig genom handel i öppen bod eller genom s. k. realisationer. Någon anmälan eller särskildt tillstånd erfordras icke därför, utan har han denna rätt på grund af den af honom förvärfvade rättigheten att i hemorten idka handel. Olägenheterna af denna rättighet hafva framhållits i Riksdagens skrifvelse samt ytterligare påpekats af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i deras yttranden i ämnet. Så hafva åtskillige befallningshafvande fäst uppmärksamheten vid den omständighet, att genom dessa så kallade realisationer en massa värdelöst kram pånarras allmänheten, som ofta genom det förment billiga priset föledeas att köpa dessa varor. Men framför allt har anmärkts, att genom dessa realisationer handlandena undandraga sig beskattning eller att erlägga afgift till de kommuner, inom hvilka realisationerna verkställas och inkomst således hemtas. Vid sådant förhållande har jag föreställt mig, att lagstiftningens uppgift i fråga om realisationer i främsta rummet skulle vara att söka åstadkomma största möjliga trygghet för att en realiserande handlande icke må kunna undandraga sig att, i samma mån som de bofasta handlandena, bidra till behofven inom den kommun, der han hemtar sin inkomst. Den nuvarande bevillningsförordningen innehåller härvidlag i 12 § följande bestämmelser: »Skattskyldig taxeras för inkomst af kapital och arbete: — — — — — d) handlande, fabrikssegare samt annan yrkes- och näringsidkare; för inkomst af rörelsen eller yrket: å den eller de orter, der rörelse eller yrke eller någon hufvudsaklig gren deraf på mera sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flere församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, äfvensom de skattskyldige, hvilkas rörelse eller yrke utöfvas på flere orter, men endast kortare tid på hvarje ort, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifne.» Att dessa bestämmelser icke äro tillräckliga i nu ifrågavarande afseende framgår tydligt af den klagan, som i detta hänseende allmänt förspörjes. Jag kan icke förstå dessa bevillningsförordningens bestämmelser anorlunda, än att endast i ytterst få fall en realiserande handlande kan förpligtas erlägga beskattning till den kommun, der han verkställer realisationen, utan skall han beskattas i mantalsskrifningsorten. Nu måtte denna art af handelsverksamhet i allmänhet icke

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

komma till de beskattande myndigheternas i hemorten kännedom eller åtminstone måtte deras kunskap derom icke vara tillräckligt fullständig att föranleda beskattning därför. Faktum är att de realiserande handlandena i de flesta fall undgå beskattning i hemorten. I allt fall kommer ej skatten den kommun till godo, der realisationen försiggår. Enklaste sättet att vinna målet skulle ju vara att ändra bevillningsförordningen i den riktning, att en handlande för hvarje handelsverksamhet, den måtte försiggå under huru kort tid som helst, beskattades inom hvarje särskild kommun, der handeln bedrefves. Härför torde dock alltför stora praktiska svårigheter möta. Om en handlande reser omkring på t. ex. 30 olika orter under ett år och derunder håller realisationer än några dagar på ett hotell i en landsortsstad, än genom auktion någorstådes i landsbygden, kanske blott en enda dag, skulle han inom alla dessa kommuner uppföras till beskattning. Men realisationerna ega rum å tider, då kanske inga taxeringsmyndigheter finnas inom kommunen, och i allt fall torde deras kännedom derom alltför ofta vara otillräcklig grund för en riktig beskattning. Antagligen skulle, der beskattning egde rum, denna blifva för hög, och då har man skjutit öfver målet, i det att handlandena i sådant fall blefve för mycket uppskörtade och skulle nödgas på 20 till 30 olika ställen bevaka sin rätt och tillse att icke fatalier för ändringssökande försumrades o. s. v. Detta skulle blifva en alltför stor omgång för så små summor, hvarom här i många fall är fråga. — Jag har i kammarrätten efterhört, huru dessa bestämmelser tillämpas, och har fått den upplysning, att kammarrätten anser den nu gällande bevillningsförordningen icke kunna tolkas annorlunda än att endast i ytterst få undantagsfall en realiserande handlande skulle kunna beskattas annorstädes än i mantalsskrifningsorten.

Då så är och då, såsom jag nyss nämnt, en ändring i annan riktning skulle medföra praktiska svårigheter, har jag trott, att det mest praktiska och egentliga sättet att lösa frågan skulle vara det, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i de småländska länen antydts, eller att man, i stället för att ändra bevillningsförordningen, föreskrifver att den realiserande handlanden skall betala en afgift till den kommun, inom hvilken han bedrifver realisationen. Härför går Kongl. Maj:ts förslag ut. Der föreslås att den handlande, som vill realisera å någon ort, skall anmäla sig hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande och lemna uppgift å de kommuner, inom hvilka han vill drifva handel, huru många dagar han ämnar vistas i hvarje kommun samt en summarisk förteckning öfver sitt varulager. Med ledning af dessa uppgifter får Kongl. Maj:ts befallningshafvande inom vissa af författningen föreskrifna maximi- och minimigränser bestämma afgiften. Denna skall erläggas i förskott af handlanden och genast tillställas kommunen. Härigenom synes mig att man å ena sidan vinner, hvad med lagstiftningen egentligen äsyftas, eller att kommunen utan omgång kommer i åtnjutande af sin rätt, under det att man å andra sidan icke skjuter öfver målet, så att handlandena blifva för högt beskattade.

Lagutskottet har icke velat acceptera detta Kongl. Maj:ts förslag. Utskottet har ansett, att den af Kongl. Maj:t ifrågasatta afgiften borde betraktas såsom beskattning och att en sådan beskattning icke kunde af Riksdagen antagas i den ordning, hvori frågan derom nu förekommit, och i stället föreslagit att för rättighet att idka sådan handel, som här afses, skulle erfordras tillstånd af Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt af handlanden ställas borgen för utskylderna till stat och kommun. Dermed anser utskottet saken vara hjälpt, men utskottet utgår dervid från den förutsättning, hvilken jag icke tror vara riktig, att den realiserande handlanden skulle kunna påföras skatt i den kommun, der han en kort tid bedrifver realisation. Jag tror icke, att detta kommer att bli förhållandet, och om denna min uppfattning är riktig, förfaller all grund, hvarför borgen skulle lemnas. — Hvad nu angår frågan om denna afgifts beskaffenhet, så kan jag för min del icke finna, att den är någon skatt. Jag uppfattar den såsom en afgift, hvilken en handlande, som kommer till en kommun och vill hafva förmånen att der bedrifva realisation, får för denna förmån betala. Här finnas flera afgifter till kommunen, som bestämmas i administrativ väg, såsom t. ex. hamntaxor och dylika afgifter. Vi hafva särskildt en afgift, om hvilken redan den förste talaren under diskussionen erinrat, hvilken synes mig stå i full analogi med denna. Genom resolutionen på städernas besvär den 16 oktober 1723 bestämdes att handlande, som ville i en stad försälja varor, men icke ville hyra stånd, skulle för rättigheten att hålla varorna till salu å enskild lokal erlägga en afgift, som bestämdes af magistraten. Denna författning tillämpas fortfarande, efter hvad jag har mig bekant, på flera ställen. Detta synes mig stå i full analogi med hvad här af Kongl. Maj:t föreslagits. Antages Kongl. Maj:ts förslag, löses frågan, — jag tillåter mig ännu en gång upprepa det — på ett praktiskt sätt, i det kommunen utan omgång kommer i åtnjutande af sin rätt, utan att man behöfver löpa fara, att handlandena för högt beskattas. På grund häraf kan jag icke finna annat, än att Kongl. Maj:ts förslag eger företräde framför utskottets. Jag hemställer därför, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, ville godkänna Kongl. Maj:ts förslag.

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Herr Bergström: Herr grefve och talman! Om den tredje punkten har jag just icke mycket att säga. För min del tror jag att den är öfverflödig, ehvad Kongl. Maj:ts proposition om särskild beskattning eller utskottets förslag vinner bifall. Om den handel, hvarom här är fråga, realisation af varulager, icke får bedrifvas af annan än den, som företer bevis, att han å annat ställe inom riket idkar handel, synes mig en sådan person icke behöfva ställa borgen för blifvande utskylder till stat eller kommun; men skulle kammaren finna lämpligt, att sådana personer mer än andra medborgare skola besväras med sådan borgens anskaffande, skall jag icke mycket gräma mig deröfver.

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Men den allra viktigaste frågan här är den, om den af Kongl. Maj:t föreslagna afgiften är en beskattning eller rätt och slätt en afgift, och vidare om denna beskattning kan påbjudas och stadgas i den ordning, i hvilken ärendet inkommit och af utskott beredts. För min del är jag afgjordt af den mening, att denna afgift, äfven om den skulle tillfalla kommunen, är en beskattning och att den icke kan i denna ordning lagstadgas. Förgäfves söker man någon analogi i den af herr Lithander och äfven af herr civilministern åberopade resolutionen på städernas besvär af den 16 oktober 1723. Den afgift, som der är i fråga, är en ersättning för ståndpenningar. Som man vet, har hvar och en, som idkar handel, rättighet att vid städernas frimarknader infinna sig och försälja sina varor, och detta skulle regulariter ske på stadens torg. Derför skulle af handlandena erläggas s. k. ståndpenningar. Redan på 1720-talet tog man sig emellertid för att sälja varor i sitt logis. För att förekomma den minskning i städernas inkomster, som häraf blef en följd, föreskrefs i nämnda resolution, att handlandena skulle i stället erlägga någon afgift. Jag skall läsa upp resolutionen, så får kammaren sjelf döma och erfara att det är så, som jag har sagt. Den lyder sålunda: »Alle handlande, som med gods och kram besöka städernas frimareknader, skola vara förbundne att, efter hvar och en Orts beskaffenhet och af magistraten och borgerskapets äldste inrättad taxa, erlägga och betala skiälige ståndpenningar, de måge hålla sitt gods till salu uti uppsatte bodar på torgen eller hemma uti husen, därest de vistas, på det städerne således måga erhålla denna igenom förunte privilegier dem till publicos usus anslagne rättighet och inkomst. Sammaledes skola ock städerna njuta och uppbära ståndpenningar af alla de stånd, som på gatorne vid privatorum hus och gårdar uppsättas, på det ej stånden måge dragas ifrån tårgen och de publique platserna samt städerna mista en sådan dem tillständig ingiäld.»

Deraf finner man, att denna afgift utgår på grund af en af den kommunala myndigheten uppgjord taxa, hvilken, åtminstone hvad angår staden Örebro, är fastställd af Konungen. Således är det icke någon godtycklig pålaga, utan en efter en af Kongl. Maj:t fastställd taxa utgående afgift, som är himmelsvidt skild från beskattning. Att deremot lemna en vidsträckt myndighet åt Kongl. Maj:ts befallningshafvande att pålägga en skatt från 25 till 500 kronor, kan jag icke finna vara annat än ytterst vådligt. 500 kronor, mine herrar, utgöra bevillningsavgiften för 50.000 kronor inkomst! Kan man tänka sig att en realisation eller, låt vara, 2, 3, 4, 5 realisationer skulle kunna inbringa någon sådan vinst? Jag finner en sådan vidsträckt myndighet högst betänklig och hänvisar till hvad utskottet sagt i detta afseende. Jag har konstitutionel praxis att åberopa. Då fråga var om att införa den s. k. hundskatten, hvilken ju tillfaller kommunen, hänsköts den motion, som derom väcktes, till bevillningsutskottet. Sedermera, då fråga varit om att höja denna skatt, har frågan derom också behandlats af bevillningsutskottet. Med ett ord, dessa precedensfall visa, att man icke på någon fram-

ställning af lagutskottet beslutat ny beskattning. Här är icke fråga om att inom den kommunala sjelfbeskattningens ram stadga någon afgift till kommunen, utan att på regeringens initiativ förläna åt landshöfdingarne en beskattningsmyndighet af den vidsträckta och godtyckliga art, att det skulle vara synnerligen betänkligt, om kammaren skulle slå in på den vägen. Jag tillåter mig därför yrka att, när fjerde punkten föredrages, den måtte bifallas. Den innefattar följande hemställan: »att, derest Kongl. Maj:t skulle finna erforderligt att, för ytterligare inskränkande af den handelsverksamhet, som i mom. c afses, särskilda afgifter varda ålagda densamma, Kongl. Maj:t täcktes för sådant ändamål i proposition till Riksdagen göra den framställning, som ärendets beskaffenhet grundlagsenligt må föranleda.»

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

För min del tror jag ej att man icke i vissa fall skall kunna komma att i vanlig gällande ordning ålägga dessa realisationshandlande afgifter till kommunen, och jag har i min reservation varit betänkt på att förse beskattningsmyndigheterna med material för sådan beskattning. Men utskottet har icke lyssnat dertill.

Jag föreslår nemligen i min reservation, att Konungens befallningshafvande har att till vederbörande beskattningsmyndighet eller myndigheter lemna specifika uppgifter angående alla inom länet under nästförflutna året tillättna varuförsäljningar af ifrågavarande beskaffenhet.

Fullgöra Konungens befallningshafvande detta, och befinnes det att auktioner synnerligen ofta af samma person hållits å en och samma ort, så sändas uppgifterna till vederbörande beskattningsmyndighet, och då vill jag försäkra, att dessa handlande komma att få sig påförda såväl bevillning till staten som äfven betydliga kommunala utskylder. Jag åberopar exempel från pröfningsnämnder i mitt län. Der finnas skomakare, som äro bosatta på landet, men ständigt idka försäljning af skodon i Örebro. Dem har också der påförts bevillning för denna rörelse, och sådant har af pröfningsnämnden godkänts. Icke heller har jag funnit, att kammarrätten ändrat något sådant beslut af pröfningsnämnden.

Det är en farlig väg att slå in på att vilja beskatta en särskild rörelse eller särskild medborgareklass. Jag varnar för att beträda den vägen. Vi hafva nyligen sett, hvarthän en dylik lust kan leda, då det i medkammaren väcktes förslag om konfiskation i beskattningsväg af 20 procent, d. v. s. en femtedel utaf embetsmännens löneinkomster. Är någon ändring i bevillningsförordningen af nöden, må vi då göra den, hellre än att på den särskilda beskattningens omväg söka nå det mål, man eftersträfvat.

Jag ämnar yrka afslag å denna del af Kongl. Maj:ts framställning och bifall till fjerde punkten, då vi en gång komma dit.

Med afseende å den nu föredragna punkten tillåter jag mig väcka förslag om det tillägg till densamma, som jag nyss uppläst, och hvilket afser skyldighet för Konungens befallningshafvande att aflemna specifika uppgifter angående ifrågavarande realisationer.

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Herr Lithander: På grund af hvad jag förut yttrat och med anledning af hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet nu anfört, får jag vördsamt anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Ekenman, Victor: Jag vill visserligen ej för min del förneka, att icke Kongl. Maj:t genom propositionen i detta ämne på ett särdeles tillmötesgående sätt besvarat Riksdagens skrifvelse af den 1 maj sistlidna år, men å andra sidan kan jag icke för kammaren undanhålla, att lagutskottet enhälligt delat de betänkligheter i konstitutionellt hänseende, som af utskottets ärade ordförande andragits. Vid sådant förhållande synes mig den af herr ordföranden lemnade anvisningen till beskattningsfrågans lösning ganska tillfredsställande. Och delar Riksdagen den uppfattningen och sålunda beslutar hvad som i fjerde punkten är föreslaget, får man ju hvad man i detta fall önskar, eller att den, som realiserar varor utom den ort, der han är bosatt, skall för denna rörelse, som han på annat ställe utöfvar, erlägga skatt, och det är ju dit man vill komma. Hvad slutligen beträffar det i tredje punkten framställda förslaget om att vid ifrågavarande ansökning skall presteras borgen, vill jag visserligen gerna medgifva rättigheten af hvad utskottets ärade ordförande anfört, och någon större betydelse kan ju denna stipulation ej hafva, åtminstone för det närvarande. Men förhållandet kan blifva sådant, om, såsom jag hoppas, på Kongl. Maj:ts initiativ något lämpligt sätt bestämmes för beskattande af dessa personer, då det ej kan vara annat än fullkomligt riktigt, att kommunerna erhålla säkerhet för att få de afgifter eller den skatt, som bör dem tillkomma.

På grund af hvad jag nu anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Claëson: Jag anhåller att endast få yttra några få ord rörande 3:dje punkten af utskottets hemställan.

Sex ledamöter inom utskottet, två från denna kammare och fyra från Andra Kammaren, hafva reserverat sig mot utskottets hemställan i denna punkt, och som jag tror på mycket goda skäl.

Ty *dels* äro vi i allmänhet vane att anse borgenssystemet för ett nödvändigt ondt, åt hvilket man ej bör bereda någon ytterligare utvidgning — det är förenadt med stora obehag för den, som skall skaffa sig borgen, och med ännu större för den, som skall lemna den — och *dels* är jag, som på nära håll sett denna art af handelsverksamhet, hvilken mycket idkas i min hemort, af alldeles samma öfvertygelse som friherre af Ugglas, att det är ytterst svårt att göra upp någon gräns emellan kringförande af varor och deras afyttrande från lager. Det är därför i hög grad vanskligt att bestämma, när borgen skall ställas eller ej. Personer tro sig tvungna att ställa borgen, der den ej behöfves, och de, som tro sig idka gårdfarihandel, blifva kanske med rätt eller orätt antastade för det de ej ställt borgen. Detta finner jag vara två giltiga skäl för afslag. Skulle emellertid denna lagutskottets hemställan bifallas, anser jag den alldeles origtigt redigerad. Der står att sökanden skall ställa borgen

för »de utskylder till stat och kommun, hvilka kunna komma att för det år och inom det län, ansökningen afser, sökanden påföras». Det ser ut, som om man förestälde sig, att dessa handlande alltid komma från annat län. Den erfarenhet, jag har från min hemort, är att ett stort antal af dessa kringresande handlande komma från andra orter inom samma län, såsom Falun, Hedemora o. s. v. Om den ifrågavarande bestämmelsen tolkas efter ordalydelsen, skulle en sådan ställa borgen för alla sina utskylder inom det länet, d. v. s. äfven för sin hufvudrörelse. Bifalles denna punkt, är det derför alldeles nödvändigt att emellan orden »sökanden» och »påföras» inskjutas orden »för nämnda rörelse».

*Ändrade
bestämmelser
vörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Jag yrkar afslag å punkten.

Herr Wennerberg: Jag tror att jag skall kunna fatta mig ganska kort. Hvad jag egentligen har att säga, är redan sagdt från statsrådsbänken. Man brukar säga, att vill man en *sak*, så bör man också vilja *sättet*, naturligtvis alltid med den bestämda inskränkning att sättet måste vara lagligt. På denna grund kan jag också förstå, hvarför lagutskottets ordförande och, jag tror, med honom en och annan motsatt sig denna punkt.

Är det nu så, och i synnerhet om det är stridande mot grundlagen, må jag säga, att jag ej kan annat än med dessa instämman. Men jag får lof att här göra den invändning — och jag undrar, om icke den kan hafva ganska goda skäl för sig — att det *är icke* stridande mot gällande lag.

Motivet för detta motstånd förekommer alldeles tydligt uti mel-lersta stycket å sid. 15 af utskottets betänkande, der det står:

»Denna afgift är uppenbarligen afsedd att utgöra en ersättning för den skatt, som bort af den handlande till kommunen erläggas, derest hans rörelse kunnat derstädes beskattas. I följd deraf synes ock bestämmandet af en sådan afgift icke kunna annorlunda betraktas än som en beskattning. Vid sådant förhållande lär det icke vara med grundlagens bud öfverensstämmande, att Riksdagen i den ordning, hvartill förevarande till lagutskottet hänvisade proposition föranleder, ingår i pröfning af frågan, huruvida en sådan skatt bör påläggas, utan föreställer sig utskottet att, derest Kongl. Maj:t anser sådan beskattning nödig, framställning derom bör ske i annan ordning och i öfverensstämmelse dermed af Riksdagen behandlas.»

Detta är först och främst mycket otydligt. Till hvilken kommun skall afgiften erläggas? Till den, der han är skattskrifven? Men der har han icke bedrifvit handeln. Till den, hvarest han sålt sina varor? Ja, det är just dit vi vilja komma. Vidare är det icke någon beskattning i den mening reservanten fattar det, enär han åberopar grundlagen, utan helt enkelt en ersättning till den kommun, der försäljningen sker, därför att dennas bofaste handlande lida af den konkurrens, som från den främmande handlandens sida åstadkommes; och på sådant slag af beskattning hafva vi förut många tillättna exempel. Senast har från statsrådsbänken visats, huru en mängd

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

sådana afgifter, såsom för marknadsstånd, för realisationer å hôtél m. m., ständigt förekomma. Man har talat om hinder från grundlagen. Då gäller det väl en tillämpning af den vanliga paragrafen om »svenska folkets urgamla rätt att sig sjelf beskatta» etc. Men jag finner det mycket svårt att ställa denna paragraf i något närmare samband med detta förslag. Ty en *skatt*, sådan som afses i grundlagsparagrafen, är en pålaga, som ingen kan undandraga mig. En helt annan sak är med en *afgift*, som jag frivilligt underkastar mig, men som jag också frivilligt kan afstå ifrån.

Jag kan sålunda icke finna, att den grund, på hvilken de herrar af lagutskottet ställt sig, som ansett detta vara i någon mån vådligt med hänsyn till grundlagens stadgande, håller stånd.

För min del yrkar jag afslag å utskottets och bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Hasselrot: Blott ett par ord till försvar för lagutskottets hemställan i fjerde punkten. Herr Wennerberg yttrade, att den ifrågasatta afgiften icke är jemförlig med en skatt, enär man sjelf skulle kunna undandraga sig densamma genom att ej utöfva den rörelse, som kallas realisation. Och *det* skulle vara kännetecknet på att den ej vore någon skatt. Jag tillåter mig säga, att man på samma sätt kan undandraga sig ej allenast all indirekt beskattning, utan jemväl all den direkta beskattning, som älägges för inkomst af arbete och rörelse. Särskildt skall jag emellertid taga mig friheten påpeka en omständighet, vid hvilken kanske icke alla kammarens ledamöter hafva fäst sig.

Här är i sjelfva verket ej fråga om att Riksdagen skall fatta ett beslut. Kongl. Maj:t har ej ifrågasatt detta, utan blott begärt ett yttrande af Riksdagen.

Det finnes emellertid en grundlagsparagraf, den 89:de, som talar om det fall, då Konungen vill åt Riksdagen öfverlemna att gemensamt med honom något afgöra, som rikets allmänna styrelse rör, d. v. s. att då Kongl. Maj:t ej vill begagna sin obestridliga rätt att i administrativ väg sjelf besluta, utan vill vända sig till Riksdagen, förutsätter regeringsformen att det skall ske så som i nämnde § omförmäles, eller på samma sätt som för vanliga lagfrågor i 87 § finnes stadgadt.

Så har likväl icke här förfarits, men då ett sådant sätt att gå till väga, som i denna sak blifvit användt, hvilket enligt min enskilda åsigt går på sidan om grundlagen, om det också ej direkt strider mot densamma, åtminstone en gång förut utan anmärkning från Riksdagens sida fått passera, skall jag ej nu tillåta mig att af denna anledning framställa något yrkande.

Riksdagen intager emellertid här samma ställning till Kongl. Maj:t, som hvilken som helst underordnad myndighet, t. ex. ett kollegium eller en Konungens befallningshafvande, hvars yttrande Konungen behagar inhemta. Om Riksdagen alltså godkänner af Kongl. Maj:t framlagda grunder i nu ifrågavarande del, så har Riksdagen derigenom ej fattat något bindande beslut i skattefrågan eller fixerat

den föreslagna afgiften till det förslagsvis uppgifna beloppet af 25 ända till 500 kronor, utan är Konungen alldeles oförhindrad att derom lagstifta, så som honom godt synes. Konungen kan då på administrativ väg bestämma denna afgift, och han är, så orimligt det än kan låta, formelt oförhindrad att bestämma den till 10,000 kronor eller hvilket belopp som helst.

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

På sådan grund anser jag att det vore icke allenast oklokt utan rent af riktigt af Riksdagen att godkänna den kongl. propositionen i nu omnämnda del. För öfrigt har af utskottets ärade ordförande så goda skäl framlagts för den åsigt jag nu tillätit mig förfäktat, att jag ej har något att vidare tillägga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i 4:de punkten af förevarande utlåtande.

Herr Lithander: Jag anhåller endast att få komplettera min anhållan, som innebär yrkande om afslag å 3:dje punkten.

Herr Wennerberg: Jag ber att få instämma med den siste ärade talaren. Jag påminde mig nemligen icke, att den nu föredragna 3:dje punkten saknar motsvarighet i Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergström: Herr grefve och talman! När jag sist hade ordet uttalade jag, att 3:dje punkten, hvarom vi nu förhandla, icke var särdeles tilltalande. Jag gjorde dock icke något yrkande om afslag derå, men framhöll vigten af att den bestämmelse, hvarom jag väckt förslag i min reservation, kommer in i denna punkt, den bestämmelsen nemligen: »att Konungens befallningshafvande har att till vederbörande beskattningsmyndighet eller myndigheter lemna specifika uppgifter angående alla inom länet under nästförflutna året tillåtna varuförsäljningar af ifrågavarande beskaffenhet.»

Emellertid har sedan dess en talare yrkat fullkomligt ogillande af punkten 3. Om detta yrkande kan jag vara med, men förvandlar då mitt förra yrkande till hemställan att i stället för 3:dje punkten måtte insättas den af mig åberopade punkten: »att Konungens befallningshafvande har att till vederbörande beskattningsmyndighet eller myndigheter lemna specifika uppgifter angående alla inom länet under nästförflutna året tillåtna varuförsäljningar af ifrågavarande beskaffenhet.»

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Då uti Kongl. Maj:ts proposition icke finnes något motsvaraude punkten 3 i utskottets hemställan, ber jag få ändra mitt förra yrkande till afslag å utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats: 1:o att kammaren skulle godkunna hvad utskottet hemställt; 2:o af herr *Bergström*, att kammaren, med af afslag å utskottets hemställan, skulle besluta, att Konungens befallningshafvande har att till vederbörande

Andrade bestämmelser rörande varors krin/förande till försäljning. beskattningsmyndighet eller myndigheter lemna specifika uppgifter angående alla inom länet under nästförflutna året tillättna varuförsäljningar af ifrågavarande beskaffenhet, samt 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

(Forts.)

Sedermera gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden samt förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Bergström* begärde votering, i anledning hvaraf, och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till hans ofvanstående yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som afslår 3 punkten i lagutskottets utlåtande n:o 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Bergströms* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 22.

4 punkten.

Herr *Lithander*: Jag anhåller att på grund af den föregående diskussionen få yrka afslag å 4:de punkten af utskottets förslag samt bifall till hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr vice talmannen: Jag kan icke instämma med den siste talaren, utan anhåller om bifall till utskottets förslag. Lika med utskottet anser jag att i den ordning, här är fråga om, kan icke en pålaga åläggas. Såsom stöd derför hafva åberopats hamnavgifter, som af Kongl. Maj:t faststälts. I det afseendet ber jag få erinra, att hamnavgifter tillhöra det slags avgifter, som omtalas i 3 § af ansvarighetslagen för statsråden, hvilka avgifter uttryckligen undantagas från förbudet att pålägga de skatter, som omförmålas i 60 § regeringsformen med dessa ord: »avgifter, hvilkas föremål äro inrättningar till enskildas gemensamma nytta och beqvämlighet, såsom båk-, bro-, färj- och andra avgifter af dylik beskaffenhet.»

De åläggas för öfrigt af Kongl. Maj:t och alldeles icke af Dess befallningshafvande, och ändock har denna rättighet ansetts gå temligen på sidan af grundlagen. Följaktligen torde den ej böra ut-

sträckas ända derhän, att åt Konungens befallningshafvande lemnas en beskattande myndighet, och denna paragraf, som endast afser Kongl. Maj:ts, återopas till stöd derför. Förordningen af år 1723 har här också återopats. Den må ju också på sitt sätt kunna vara ett stöd för förslaget, men det synes mig mycket oegentligt att här återopa densamma. Ty den afser egentligen ingenting annat än en ersättning för det man drager nytta utaf en viss af staden erbjuden fördel, t. ex. begagnande af stadens torg eller dylikt. Och om man 1723 ansåg att en dylik ersättning borde uppbäras äfven af de handlande, som ej begagnade sig af den erbjudna fördelen, och man ännu anser sig kunna tillämpa en sådan tolkning deraf, ligger dock deruti icke något skäl att utsträcka rättigheten att ytterligare pålägga sådana afgifter.

*Ändrade
bestämmelser
rörande
varors kring-
förande till
försäljning.*

(Forts.)

Min uppfattning är sålunda den, att det af lagutskottet föreslagna tillägget är fullkomligt befogadt och riktigt.

Jag anhåller om bifall dertill.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr greffen och talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af hvad utskottet i afseende på förevarande punkt tillstyrkt och sedan derpå, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle godkänna motsvarande del af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, samt förklarade, efter att hafva upprepat den förra propositionen, sig finna densamma vara med öfvervägande ja besvarad.

Då herr *Lithander* begärde votering, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner 4 punkten i lagutskottets utlåtande n:o 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten och godkännes motsvarande del af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28;

Nej — 39.

Ingressen.

Godkändes.

Föredrogs å nyo och bifölls statsutskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6 a, med anledning af Kongl. Maj:ts framställningar angående anslagstiteln »Bergsstaten» och anslaget »Sala bergslag».

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga utskotts den 21 och 22 innevarande juni bordlagda betänkande och utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckt förslag angående skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändrad tid för indelta arméns målskjutningsöfningar;

n:o 4, i anledning af en utaf herr P. M. Söderberg m. fl. väckt motion om ändring af gällande bestämmelser angående vissa ärendens behandling i domänstyrelsen; samt

n:o 5, i anledning af en utaf herr P. M. Söderberg väckt motion om sammanförande af gällande stadganden angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner och utarbetande af beskrifning å dessa egendomar.

Föredrogs å nyo och bifölls statsutskottets den 22 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande och memorial:

n:o 39, angående fortsättning af arbetet å sakregistret till rikets ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866; samt

n:o 40, angående afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrkokassa beviljad lån.

*Ifrågasatt
statslån åt
Ulricehamn
—Vartofta
jernvägs-
aktiebolag.*

Föredrogs å nyo statskontorets den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 41, i anledning af väckta motioner om beviljande af statslån åt Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag.

Friherre von Kræmer: Här är fråga om ett bolag, som utan att tänka på sin egen fördel eller vinst, utan tvärtom med risk och egna uppoffringar, lyckats öka Sveriges jernvägsnät med 37 kilometer jernväg och derigenom äfven uträttat mycket godt för den ort, genom hvilken jernvägen går. Men detta bolag tryckes af mycket svåra vilkor på de lån det utöfver den inbetalda aktieteckningens belopp nödgats upptaga. Det ena af dessa lån, för hvilket

bolaget först måste betala 12 procent kapitalrabatt, löper fortfarande med en annuitet af 7 procent, deraf $5\frac{1}{2}$ procent ränta och $1\frac{1}{2}$ procent till den 30 december 1900 fortgående amortering. Af de andra två lånen, upptagna hos Ulricehamns sparbank, löper ett med 8 procent, $5\frac{1}{2}$ procent ränta och $2\frac{1}{2}$ procent amortering, och ett med 6 procent ränta och omsättningsskyldighet. Mig förefaller det, som om under sådana omständigheter bevekande skäl talade för att staten borde mellankomma och bistå detta bolag med en låneförsträckning, då derigenom icke den ringaste förlust, utan tvärtom vinst kunde staten tillskyndas. Säsom bekant utgör effektiva räntan å statens $3\frac{1}{2}$ procents lån af 1886 ej mer än 3,896 procent. Motionären begär deremot att lånet till jernvägen skulle löpa med $4\frac{1}{2}$ procent ränta och $\frac{1}{2}$ procent kapitalafbetalning. Således en anständig räntevinst för staten. Det är icke heller fråga om någon risk, ty bolaget har icke begärt detta lån, utan för så vidt det kan konvertera sina lån och lemna staten första in-teckningen i jernvägen med tillbehör — lånet icke uppgående till halfva anläggningskostnaden. Man invänder möjligen, att det är nog godt och väl, att lånet icke uppgår till halfva anläggningskostnaden, men att panten ändock kan i dessa tider blifva otillräcklig. Det är emellertid praktiskt styrkt, att så icke kan blifva förhållandet, då bolaget, trots de hårda lånevilkor, mot hvilka det haft att kämpa, och oaktadt de redan länge dåliga tiderna, ändock alltid kunnat fullgöra samvetsgrant alla sina ränte- och annuitetsbetalningar och således ovilkorligen *måste* kunna fullgöra de vida lindrigare vilkor, med hvilka staten kan låta sig nöja. Men, säger utskottet, om än billighetsskäl måhända i viss mån kunna till stöd för förevarande förslag anföras, bör det dock, enligt utskottets åsigt, ej förbises, att ifrågavarande bolag anlagt sin jernväg utan någon förhoppning, än mindre antagande, att statslån för ändamålet skulle komma bolaget till del, och att bolaget haft att sjelft tillse i hvad mån anläggningen kunde bära ränta och amortering å de lån, bolaget hos enskilda penninganstalter upptagit.

Jag har ingenting att invända mot den strikta rättigheten af detta yttrande. Bolaget har naturligtvis sjelft haft att tillse att rörelsen kunde bära ränta och amortering på de lån bolaget upptagit. Men satsen erinrar i sin kalla rättighet om det bekanta latinska ordspråket: fiat justitia, pereat mundus. Om i enskilda förhållanden man kan hjälpa en person endast *genom* att utsätta sig för någon risk eller svårighet, så är ju den, hos hvilken hjälp begäres, fullt berättigad att vägra. Men om man kan lemna bistånd *utan* någon risk eller förlust, men ändå vägrar, då kallas en sådan vägran åtminstone för mindre barmhertig. Mig synes därför, att detta namn borde tillkomma statens förfarande, om den ej räckte detta bolag en hjälpsam hand.

Jag tycker äfven, att en sådan underlåtenhet från statens sida skulle vara mindre klok, ty hvaraf beror väl statens välmåga, om icke af dess enskilda medlemmars välbefinnande? Om sålunda staten kan utan förlust eller risk åstadkomma en lindring för en grupp af

*Ifrågasatt
statslån åt
Ulricehamn
— Variofta
jernvägs-
aktiebolag.*

(Forts.)

*Ifrågasett
statslån åt
Ulricehamn
— Vartofta
jernvägs-
aktiebolag.*

(Forts.)

kommuner och för ett bolag, synes det mig mindre klokt handladt af staten att ej göra det.

Ett ytterligare skäl torde jag ock få antyda, nemligen att vi icke alltid hafva resonnerat på det viset, som utskottet nu gör, hvarken i statsutskottet eller i riksdagen. Jag vill blott påminna om det färska exemplet från 1886, då, på grund af herr Törnebladhs m. fl. och herr Lyths m. fl. motioner, för de enskilda jernvägar, som fått statslån ur de vid 1871 och 1876 års riksdagar till lån åt enskilda jernvägar anslagna medel, och för hvilka annuiteten ursprungligen varit 6 procent, denna nedsattes till 5 procent, hvaraf $4\frac{1}{2}$ procent ränta och $\frac{1}{2}$ procent amortering. Detta fann då utskottet billigt, och Riksdagen instämde i denna åsigt. Dessa jernvägar hade dock väl äfven haft att tillse, när de mottogo statslånen, att de kunde draga de högre, först föreskrifna villkoren?

Det är dessa skäl, till hvilka jag skulle kunna lägga åtskilliga andra, men dermed jag icke vid denna sena timme vill upptaga kammarens tid, som gjort, att jag från början ansett den af herr Ekenman väckta motionen hafva full billighet och rättvisa för sig, och som föranledt mig att i utskottet yrka bifall till densamma samt hvilka förmå mig att här fortfarande anse, att den hade bort blifva Riksdagens beslut.

Grefve Sparre: Då den föregående talaren icke framställt något yrkande, inskränker jag mig till att endast yrka bifall till statsutskottets förslag.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan bifölls.

Föredrogos å nyo och biföllos statsutskottets den 22 och 23 innevarande juni bordlagda utlåtanden:

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne i Örebro län;

n:o 43, i anledning af väckta motioner om utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor och af kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt;

n:o 44, i anledning af väckta motioner om ersättning af statsmedel åt egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst;

n:o 45, i anledning af väckt motion om inlösen till statsverket af frälsekatteeräntor och om statsbidrag för samma räntors utgörande tills vidare; och

n:o 46, i anledning af väckt motion om afskrifning af kyrktionde i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län samt beviljande för sådant ändamål af ett extra anslag af 40,000 kronor för år 1888.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens tillfälliga utskotts den 22 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för införande af en notariatsinstitution i Sverige;

och skulle, jemlikt stadgandet i 3 mom. af 63 § riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion rörande ändring i §§ 15, 16 och 18 riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden:

n:o 7 b, med anledning af åtskilliga angående skogsväsendet framställda förslag; och

n:o 48, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upprättande af ett kompani volontärer vid Norrbottens fältjägarcorps; äfvensom

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden:

n:o 4, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningarne den 26 April 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända;

n:o 5, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i afseende å hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes omorganisation;

n:o 6, med anledning af väckta motioner i fråga om åtgärders vidtagande för nedsättning i räntan å hypotekslån; samt

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring af hypoteksföreningarnas verksamhet;

hvarrefter, på framställning af herr grefven och talmannen, beslöts, att de under dagens lopp första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag, hvarrefter kammaren åtskildes kl. 9,30 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Måndagen den 27 Juni.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades protokollen för den 20 i denna månad.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 9, i anledning af väckta motioner rörande ändring i 14 § riksdagsordningen; och
n:o 10, i anledning af väckta motioner rörande ändring i 19 § riksdagsordningen; äfvensom
bevillningsutskottets betänkande n:o 14, angående stämpelafgiften.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 36, angående val af fullmäktige i riksbanken; och
n:o 37, angående val af fullmäktige i riksgäldskontoret;

dels till Riksdagens förordnanden:

n:o 38, för fullmäktige i riksbanken;
n:o 39, för fullmäktige i riksgäldskontoret;
n:o 40, för suppleanter till fullmäktige i riksbanken; och
n:o 41, för suppleanter till fullmäktige i riksgäldskontoret;

dels ock till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 4, rörande lagar angående handelsregister, firma och prokura samt om tillägg till 15 kap. handelsbalken;

n:o 5, rörande förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

n:o 6, rörande lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram;

n:o 7, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret; samt

n:o 8, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 25 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen: konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, statsutskottets utlåtanden n:is 7 b, 47 och 48 äfvensom sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden n:is 3—7.

Föredrogs och lades till handlingarna bevillningsutskottets den 25 innevarande juni bordlagda memorial n:o 10 i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten af utskottets betänkande n:o 2 angående allmänna bevillningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets den 25 i denna månad bordlagda memorial n:o 11.

Efter föredragning af bevillningsutskottets den 25 innevarande juni bordlagda memorial n:o 12, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten af utskottets betänkande n:o 4, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 25 innevarande månad bordlagda memorial n:o 13, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 10 och 14 punkterna af utskottets betänkande n:o 5 angående vissa delar af tullbevillningen.

1 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

2 punkten.

Lades till handlingarna.

Efter föredragning af bankoutskottets den 25 i denna månad bordlagda memorial n:o 10, med förslag till omröstningsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 25 innevarande juni| bordlagda utlåtanden n:is 23 och 24 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda betänkanden n:is 8 och 9 samt utlåtande n:o 10.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 113, med delgifning af nämnde kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet, beslöt Första Kammaren, på hemställan af herr *vice talmannen*, att hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 3.

Herr vice talmannen yttrade: Jag hemställer, att kammaren behagade besluta, att på föredragningslistan till nästa plenum måtte bland utskottsbetänkandena sättas främst de, som i dag bordlagts första gången, samt derefter

konstitutionsutskottets betänkande n:o 7, angående ändring i § 13 riksdagsordningen;

bevillningsutskottets betänkande n:o 9, om ändring i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden;

statsutskottets utlåtande n:o 7 b, med anledning af åtskilliga förslag angående skogsväsendet;

samma utskotts utlåtande n:o 47, i anledning af motion angående nya grunder för statens embets- och tjenstemäns aflöning;

samma utskotts utlåtande n:o 48, angående upprättande af ett kompani volontärer vid Norrbottens fältjägarcorps;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden

n:o 3, angående nytt riksdags- och nytt riksbankshus m. m.;

n:o 4, om ändring i kongl. förordningen den 26 april 1861 angående en allmän hypoteksbank för riket m. m.;

n:o 5, med anledning af motion angående utredning om hypoteksbankens omorganisation;

n:o 6, med anledning af motion om åtgärder för nedsättning i räntan å hypotekslån; och

n:o 7, angående ändring af hypoteksföreningarnes verksamhet; vidare konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, angående ändring i §§ 15, 16 och 18 riksdagsordningen.

lagutskottets utlåtande n:o 23, i anledning af motion om ändring i 144 § konkurslagen;

samma utskotts utlåtande n:o 24, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 9 angående ändring i lagfartsförordningen;

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8, angående tiden för aflönings utbetalande till lärare vid folkskolor m. m.;

samma utskotts utlåtande n:o 9, angående förändradt sätt för utbetalning af pensioner från folkskolelärnarnes pensionsinrättning;

samma utskotts utlåtande n:o 10, om rätt för delegare i socken- och distriktsmagasin att besluta om användande af deras fonder; och

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7, i anledning af motion om behörighet för kvinna att inväljas i helsovårdsstyrelse;

samt slutligen bevillningsutskottets memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 2 angående vilkoren för försäljning af bränvin.

Denna hemställan bifölls.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter kammaren åtskildes kl. 3,37 e. m.

In fidem.

A. von Krusenstjerna.
